

Уредници

Др РАСТКО ВАСИЋ

Мр ИФИГЕНИЈА ДРАГАНИЋ

Др КСЕНИЈА МАРИЦКИ ГАЂАНСКИ,
главни уредник

Лоџо

РИМСКА БОГИЊА ДИЈАНА
Музеј Срема, Сремска Митровица

Аутор

ДАМЈАН ВАСИЋ
графички дизајнер

Издавање ове књиге финансијски су помогли

МИНИСТАРСТВО ЗА НАУКУ
И ТЕХНОЛОШКИ РАЗВОЈ СРБИЈЕ
ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА НАУКУ
И ТЕХНОЛОШКИ РАЗВОЈ

ДРУШТВО ЗА
АНТИЧКЕ СТУДИЈЕ СРБИЈЕ

АНТИЧКИ СВЕТ,
ЕВРОПСКА
И СРПСКА НАУКА

Зборник радова

ДРУШТВО ЗА АНТИЧКЕ СТУДИЈЕ СРБИЈЕ
СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

Београд 2009.

GORDAN MARIČIĆ

ŽRTVIN IZBOR I SPAS

Paralela: Euripidova *Ifigenija u Aulidi* i *Okamenjeno more* Velimira Lukića

Apstrakt: Obrada lika Ifigenije najbolje govori o razlikama u tumačenju istog mita, o različitim pogledima na svet grčkog i srpskog pesnika. Euripidova heroína svojom žrtvom hoće da, pre nego što bude kasno, podseti zaračene strane (u Peloponeskom ratu) na zajedničku borbu protiv varvara i na staru slavu. Lukićeva Ifigenija, pak, prezire rat, licemerje, laž, slavu i taštinu, i odlazi u smrt zgađena, jer samo tako može da iskupi vlastiti život i sačuva dostojanstvo.

Ključne reči: Mit. Obrada mita. Mnogoznačnost. Suvremenost i savremenost. Euripid. *Ifigenija u Aulidi*. Velimir Lukić (1936–1997). Euripidova *Ifigenija u Aulidi* i *Okamenjeno more* Velimira Lukića. *Okamenjeno more*. Poetsko i dramsko. Žrtvovanje. Spas. Iskupljenje. Dostojanstvo.

*Okamenjeno more*¹, prvi Lukićev komad izveden na sceni (1962. godine)², mnogo je hvaljen³ i nagrađivan⁴. Motiv žrtvovanja⁵ pisac je pronašao u mitu o Ifigeniji, kao i u Euripidovoj tragediji *Ifigenija u Aulidi*⁶. Sudbinu Agamemno-

¹ Profesor Dušan Mihailović, reditelj predstave, svedoči da je prvobitni naziv drame bio *Ifigenija*, a da ga je pisac promenio na predlog Braslava Borozana, direktora drame Narodnog pozorišta. Vidi: „Dva vrsna scenska dela Boška Trifunovića“, u: Boško Trifunović, *Kuće i čokolada*, drame, Beograd 1966.

² Premijerno, na Maloj, a potom i na Velikoj sceni Narodnog pozorišta u Beogradu i na sceni Narodnog pozorišta u Nišu. 16. II 1962. Narodno pozorište, Beograd. Režija: Dušan Mihailović. Scenografija: Vlada Marenić. Kostim: Vera Borošić. Izbor muzike: Veljko Marić. Igraju: Ljuba Kovačević (Agamemnon), Bogić Bošković (Glasnik), Miroslav Petrović (Menelaj), Aleksandar Hrnjaković (Ahil), Branislav Jerinić (Kalhas), Ljiljana Ristić (Ifigenija), Ksenija Jovanović (Klitemestra), Raša Simić, Petar Kralj I Zvonimir Jovčić (Hor danajskih ratnika). 11. IV 1962. Narodno pozorište, Niš. Režija: Vuk Vučo. Scenografija i kostim: Vlada Marenić. Igraju: Danijel Obradović (Agamemnon), Sima Krstović (Ahil), Miodrag Avramović (Menelaj), Vojislav Stanković (Kalhas), Branka Gregorić (Ifigenija), Zorica Stefanović (Klitemestra), Mirko Petković (Glasnik), Žarko Joković (Vođa hora), Dobrosav Vučković, Branislav Vojnović, Zoran Janković, Radoš Stefanović, Ratislav Marinović, Miodrag Mitić, Slavoljub Surdilović, Milan Stolić, Momčilo Stanković, Branislav Anđelković (Članovi hora).

nove i Klitemnestrine kćerke prikazao je, na svoj tipično uzvišen i melodramatičan način i Žan Rasin u tragediji *Iphigénie* (1674). Život heroine kao Artemidine sveštenice prati Euripidova *Ifigenija na Tauridi*, koja je, opet, nadahnula Johana Wolfganga Getea da napiše istoimenu dramu iz 1787. godine.

U svojoj obradi antičkog mita Lukić, kako primećuje Raško Jovanović, „ne gradi neposrednu alegoriju, koja bi upućivala na konkretna poređenja sa savremenim svetom. Njega, pre svega, zanima da pesnički sagleda *svevremenost* određenih pojava i zbivanja, načina ponašanja i odnosa prema moćima vlasti“⁷.

Izmene koje je Lukić uneo u odnosu na mit i na Euripidovu dramu doprinele su da *Okamenjeno more* bude jezgrovitije i dinamičnije. Lukićev Kalhas izmislio je proročanstvo – dok je ono kod Euripida autentično – po kojem Ifigenija mora biti žrtvovana. Učinio je to jer mu je Agamemnon povredio sujetu. Ahilej, koji u *Ifigeniji u Aulidi* ne zna za Agamemnonov plan⁸ da Ifigeniju privuče obećavši joj brak sa Tetidinim sinom, u *Okamenjenom moru* pristaje da bude mamac. Klitemestra⁹ kod Lukića kaže kćeri

---

³ Vidi: Mirko Miloradović, *Poen za domaći repertoar*, Beogradska nedelja, 25. II; Slobodan Novaković, *Velimir Lukić*, *Okamenjeno more*, Mladost, 21. II;

Vuk Vučo, *Ifigenija 1962*, Večernje novosti; Milosav Mirković, *Uspeh domaće drame*, Borba 22. II; Branimir Šćepanović, *Velimir Lukić: Okamenjeno more*, Invalidski list, 21. IV; sve kritike objavljene su u Beogradu, 1962. godine.

⁴ Za *Okamenjeno more* Velimir Lukić dobio je Oktobarsku nagradu Beograda za književnost 1962. godine.

⁵ O antičkim komadima sa žrtvovanjem vidi: Richmond Lattimore, *Story Patterns in Greek Tragedy*, University of London 1964, 49.

⁶ Stihovi iz *Ifigenije u Aulidi* dati su u prevodu Aleksandra Gatalice. Vidi: Euripid, *Izabrane drame*, Sa starogrčkog preveli Gordan Maričić, Aleksandar Gatalica, Lucija Carević, Beograd 2007, 225–278. Evo zapisa A. G. povodom nedavnog postavljanja *Ifigenije u Aulidi* na scenu: „Drama u ovom prevodu igrana je u Narodnom pozorištu u Beogradu. Premijera je bila 10. marta 2005. Ulogu Agamemnona ostvario je Slobodan Beštić, Klitemnestre Stela Četković, Ifigenije Marija Vicković, Menelaja Branislav Vidaković, a Ahila Aleksandra Srećković. Dramu je režirao Stevan Bodroža.“

⁷ Raško Jovanović, „Teatar Velimira Lukića“, u: Velimir Lukić, *Tebanska kuga, Nečajev i ostali*, Beograd 1988, 242.

⁸ Albin Leski (*Grčka tragedija*, preveo s nemačkog Tomislav Bekić, Novi Sad 1995, 258) piše da scena između Ahileja i Klitemnestre „po prvi put na antičkoj pozornici nagoveštava jedan osobeni tip komične situacije. Obilati i raznovrsni nastavak ova motivika doživela je u literaturi komedije. Klitemnestra srdačno pozdravlja Ahileja kao budućeg supruga svoje kćeri, ali se ovaj, zbunjen i ne razumevajući je, povlači pred njom“.

⁹ Lukić se, verovatno sledeći Đurićev prevod Eshila, odlučio za arhaičniju varijantu imena Ledine i Tindarejeve kćeri: umesto raširenijeg „Klitemnestra“ (kao kod Euripida) – „Klitemestra“ (kako piše Eshil). Uostalom, i sam Miloš N. Đurić pisao je prvo Klitemnestra (Eshil i Sofokle, *Odabrane tragedije*, Beograd 1926), a četrdeset godina kasnije Klitemestra (Eshil, *Tragedije*, Beograd 1966). I za Kalhanta Lukić koristi oblik Kalhas, za Ahileja – Ahil.

da ima ljubavnika, a Kalhant priznaje njoj i Ifigeniji da je slagao za proročanstvo. On priznanje, međutim, ne sme da ponovi pred Ahilejem. Da bi se iskupio, organizuje beg, ali Ifigenija, jednako zgađena i Klitemestrom i Agamemnonom, odbija da ide. Ifigeniju kod Euripida (po Glasnikovom pričanju) spasava boginja Artemida, stavivši na oltar umesto nje košutu, a kod Lukića ona strada od Kalhasove ruke. Dragan M. Jeremić kaže da je naš pesnik „fabulu stegao u čvrste dramske okvire i izgradio jednu strogu dramsku strukturu“¹⁰. Kod Lukića kolebanje dolazi pre odluke, pre nego što Agamemnon spozna svoju dužnost i pojmi da ljubav prema otadžbini mora nadjačati roditeljsku ljubav. U *Okamenjenom moru* nema epskih elemenata kojima Euripid zaustavlja radnju, kao onda kad Agamemnon i Hor Halkidanki pričaju o uzrocima trojanskog rata. Jednostavnijom i jedinstvenijom radnjom Lukić je, prema Jeremiću, rešio neujednačenost intenziteta dramske radnje sa Menelajevom igrom i sprečavanjem Glasnika da odnese drugu, spasonosnu poruku Ifigeniji.

Euripid i Lukić imaju uglavnom iste likove, s tim što su nekima dali više, nekima manje reči i scenskog prostora, a o nekima se u komadima samo govori. Obrada lika Ifigenije najbolje govori o razlikama u tumačenju istog mita, o različitim pogledima na svet grčkog i srpskog pesnika. Iako isprva detinje uplašena, naivna i iskrena, Ifigenija prihvata svoj usud i žrtvuje se za Heladu kao zrela žena. Njenim herojskim i romantičnim likom, pišu Sironić i Salopek,¹¹ Euripid upućuje poslednji poziv na slogu zaraćenim Helenima. (Drama je, najverovatnije, napisana 407. g. pre n. e, dakle nakon Sicilijske ekspedicije.) On čini to podsećajući ih na staru slavu i na zajedničku borbu protiv varvara.¹² Lukić je stvorio lik devojke koju, slično Euripidu a sa još manje reči, suptilno transformiše i vodi iz razdražanog optimizma, preko zgađenosti nad životom, do rezigniranog, ali i herojskog odlaska u smrt. Ifigenija ne može da podnese laž, licemerje, bezumlje ratovanja, ispraznost slave. Zato spokojno bira Kalhantov nož.¹³

¹⁰ Dragan M. Jeremić, *Novo dramsko ohrabrenje*, Književne novine, Beograd 9. III 1962.

¹¹ Milivoj Sironić – Damir Salopek, *Grčka književnost*, u: *Povijest svjetske književnosti*, knjiga 2, Zagreb 1977, 112.

¹² Heroina kaže (*Ifigenija u Aulidi*, 1383–1386): „Grčku, čast sve to žrtvom ću spasiti i slavna biti / zanavek. I Grčka će biti slobodna, zauvek / srećna. Šta je duša spram toga, da je tako ljubim? / Zbog Grčke si me, a ne zbog mene same rodila“.

¹³ Pesimistično osećanje i viđenje sveta preovlađuje i u dramama i u poeziji Velimira Lukića. U sukobu sa svetom, sa vlašću, sa vlastitom prirodom, njegovi junaci obavezno gube. Jedino se smrću može sačuvati vlastito dostojanstvo (*Ifigenija u Okamenjenom moru*) ili iskupiti nečastan život (Scevin u *Zaveri ili dugom praskozorju*, Publije u *Zloj noći*). A Edip, u *Tebanskoj kugi*, kao žrtva spletke bogova, odbija čak i da umre, ostajući „bezrazložni Bog“.)

Euripidova Klitemnestra je poslušna supruga i majka koja duboko proživljava patnje svoje kćeri i čini sve ne bi li je spasila. Tanani tragik daje da u njoj naslutimo i buduću saučesnicu u ubistvu muža. Lukićeva je Klitemestra sebična majka, spremna, doduše, da pomogne kćeri, ali samo dok Ifigenija ne pripreti da će Agamemnonu obelodaniti njenu vezu sa Egistom. Ljubav prema ljubavniku jača je od ljubavi prema kćeri i Klitemestra ostavlja Ifigeniju sečivu Kalhasova bodeža. Hladna i proračunata, ona samo čeka čas kada će liznuti ognjevi osvete i konačno razgoreti svu vatru njene mržnje prema mužu.

Agamemnon iz *Ifigenije u Aulidi* ohol je a neodlučan, stalno raspet između roditeljske ljubavi i snažnog slavljublja. Nakon strastvenih izliva, prevagne slavljublje – i Ifigenija biva žrtvovana. Glasnik / Vojnik daje opis koji Agamemnona ne iskupljuje, ali svedoči o njegovoj, makar i nevelikoj patnji (1547–1550): „Kad je Agamemnon kralj video da je / na žrtvu glavu prinela najdraža kćer, / zajecao je, glavu svoju sklonio, / pelerinom suze uzalud sakrivao.“ Agamemnon iz *Okamenjenog mora* sličan je Agamemnonu iz *Ifigenije u Aulidi*. Ahilej ga karakteriše u jednoj rečenici: „Zar tolike reči da prolijemo, Agamemnone, / Radi tvoje neshvatljive sujete i tvog malodušja?“¹⁴ Ipak, kada treba žrtvovati Ifigeniju, on je, za razliku od Euripidovog junaka, odlučan. Njegovo kolebanje je samo posledica da žrtva neće pokrenuti more. A kada se ono ustalasa, čini se kao da osorni danajski vođa svojom rukom pridržava Kalhasovu ruku sa bodežom.

Euripidov Menelaj ne zadržava se dugo na sceni – samo toliko da podseti brata kako se ponižavao da bi ga Heleni izabrali za vođu; i da će kćer žrtvovati, zbog slavljublja je obećao. Agamemnonov odgovor ga uzdrma. Odlazi i vraća se promenjen – žrtvu on više ne traži. Na početku *Okamenjenog mora* Menelaj smiruje Agamemnona i traži načina da se na vojnu krene. Sebičan i surov, on Ahileju kaže: „Rat, kao i priroda ne podnosi nevine. / I ako hoćeš da svih zločina lišen budeš / Moraš preko mirijade ubijenih da preskočiš / Kako bi čist i slavan ostao / I zaboravu predao svoja nedela“.¹⁵

Euripidov Ahilej nije zaljubljen u Ifigeniju, nikad je ni video nije. Jak je na desnici i poštenju, ali samo kad brani vlastite interese. Žrtvovanje odobrava i priznaje bez stida (962–969): „Za svoj cilj koristio mi se imenom, / da dete namami i Klitemnestru uz / mene veže, jer je tobože pohod od / devojke zavisio. I dao bih ja / ime Grcima, zbog istog cilja što nas / je na vojsku digao, ali u takve / stratege sad više nemam poverenja, / kad oni dobro na rđav načine rade“. Lukićev Ahilej, u prvom trenutku, nevoljno pristaje

¹⁴ Velimir Lukić, *Izabrane drame*, priredio Vladimir Stamenković, Beograd 1987, 31.

¹⁵ Velimir Lukić, *Isto*, 31.

da Agamemnon pozove kćer i zloupotrebi njegovo ime. Ali kasnije, uveriće ga Menelaj, ubediće ga sopstveni karakter. I on je dirnut Ifigenijinom lepoto, na čas poželi čak da je pretpostavi budućim junačkim podvizima, ali onda, ponevši ipak neku gorčinu u sebi, postane sasvim sličan svom vođi.

Lukić u svoju dramu uvodi Kalhanta koji izmišlja proročanstvo o neophodnosti Ifigenijine žrtve da bi se osvetio oholom Agamemnonu. Griža savesti ga natera da laž prizna pred Klitemestrom i Ifigenijom, a strah spreči da to isto učini i pred Ahilom. Pripremi bekstvo Klitemestri i Ifigeniji; okleva da ubije Ifigeniju, a onda to učini. Eli Finci piše kako je neprimereno da Kalhas, kao „sušto oličenje laži, kukavičluka i gnusobe“¹⁶, izgovara završni monolog¹⁷. Ovaj monolog bi, možda, više dolikovao Ahileju¹⁸, pre nego što je počeo da liči na Agamemnona.

Glasnik se u *Ifigeniji u Aulidi* pojavljuje u dva maha – da najavi dolazak Klitemnestre i Ifigenije i, na kraju, da Klitemnestri ispriča šta joj se zbililo sa kćeri. Lukić Glasnika takođe nije mnogo koristio, ali je, sa malo reči, lik odredio jasno. Iz njegovog i Agamemnonovog dijaloga na početku *Okamenjenog mora* saznajemo kakvo je raspoloženje u grčkom taboru u Aulidi. Glasnik je Agamemnonov poverenik i njegov savetodavac. Kao oruđe ideje o žrtvovanju Ifigenije, on pomaže da se Agamemnon prelomi. Pri kraju drame, „uleće“ da objavi da se more peni i talasa, čime donosi smrtnu presudu Ifigeniji.

Za razliku od Euripidovog Hora Halkidanki sa Eubeje koji osetno usporava radnju (jedna horska partija sadrži i nešto poput „kataloga brodova“ iz drugog pevanja *Ilijade*), Lukićev Hor danajskih ratnika efektno prati i tumači događaje u trećem činu. Njihova završna replika zvuči kao poklik krvožednog organizma i kao otelotvorenje Agamemnonovih, Ahilovih i Menelajevih želja.

Ifigenija u Aulidi sadrži i lik starca, čiji nas dijalog sa Agamemnonom uvodi u dramu. On je prototip vernog roba i pouzdanika koga docnije srećemo u evropskoj dramskoj književnosti.

Vladimir Stamenković kaže da Lukić ume da uđe duboko u psihologiju autentičnih ljudskih figura: „emancipovanog vladara koji je nesposoban da se odupre zahtevima tradicije, mladog ratnika bolesno zaljubljenog u

¹⁶ Eli Finci, *Poezija i drama*, Politika, Beograd 8.III 1962.

¹⁷ Zanimljivo je da u Književnim novinama od 28. VII 1961. Lukić objavljuje pesmu *Ifigenija (Dve pesme)* koja, docnije, nešto izmenjena, postaje Kalhasov završni monolog. U pogovoru (*U traganju za Itakom*) Lukićevoj zbirci *Rub* (Beograd 1982, 73) Slobodan Rakitić piše: „Uspele lirske pesme uvek po mnogo čemu podsećaju na dramske monologe. I mnoge Lukićeve pesme imaju odlike dramskih monologa; kao da su uzete iz neke njegove drame.“

¹⁸ Ali, avaj, takav monolog možda baš i priliči Kalhasu!

slavu, lažnog proroka koji će mlako ustuknuti pred zločinom, ohole poročne kraljice, i jedne nežne devojke čija čistota luta u varljivoj svetlosti drugih svetova¹⁹. Svi ovi likovi, osim Ifigenije, obuzeti su fikcijama koje zamračuju njihov odnos prema stvarnosti. Stamenković, stoga, piše da se može govoriti o tome da Lukićeva drama, u izvesnom smislu, prikazuje one tragične okolnosti pod kojima opsesije potpuno zavladaju ljudima i preseku vitalne tokove stvarnog života: „u činu žrtvovanja pesnik je spreman da vidi samo jedan od vidova čovekovog definitivnog poraza pred životom, a ne i način za prevazilaženje naše zle sudbine i nesavršenosti“²⁰. Za razliku od vazda tamnog Velimira, Euripid se, u ime Agamemnona ovako oprašta od Klitemnestre (1625): „Zbogom. Jednom ćeš me valjda pozdraviti / opet kad se vratim iz Troje. Sa srećom.“ Koliko god ovde mi učitali slutnju, uostalom i poznavali mit, ubistvo kralja ipak nije na vidiku. Pogovoto kad još i pomirljivi Hor prozbori i dovrši (1627–1629): „Dobro pod Troju ti stigni, Atreidu. / S mirom se vrati i / najdragoceniji plen tamo ugrabi.“

Kritičari nisu štedeli pohvale za *Okamenjeno more*. Ipak bilo je i umećenijih sudova. Eli Finci²¹ i Raško Jovanović²² uočili su da poetsko²³ dominira nad dramskim. To nije sporno. Ali Lukić vrlo kreativno koristi mitski sadržaj. Taj sadržaj je pesnički zgusnut, dramatičnost silovito raste, jarki likovi i njihovi složeni odnosi ostvaruju snažnu tenziju do samog kraja. Tri

¹⁹ Vladimir Stamenković, *Pohvala poetskom pozorištu*, NIN, Beograd 25. II 1962.

²⁰ Ibidem.

²¹ Eli Finci, *Ibidem*: „Osnovni utisak koji se od ove drame stiče, jeste utisak jednog ogoljenog dramskog kostura. Taj utisak nije plod *stilske uprošćenosti* kojom je drama realizovana; on je prirodni rezultat misaonog sužavanja opštih ideja kojima je drama poneseana, svođenja ličnosti na okorele predstavničke sheme i simbole jednog shvatanja i jednog životnog opredeljenja, degradacije zbivanja sa ravni životne autentičnosti na ravan jedne sasvim uprošćene, geometrijski izvedene logične igre ljudskim odnosima i sudbinama. Pa ni u toj, dedukcijom iskonstruisanoj, logičkim arabeskom opisanoj dramskoj shemi, Lukić nije uspeo da ostane dosledan, na liniji svoje sopstvene logičke angažovanosti.“

²² Raško Jovanović (*Teatar Velimira Lukića*, 243): „*Okamenjeno more*, sasvim sigurno, nema dovoljno dramske radnje u pravom smislu. Delo je više sazdano iz poetskih refleksija, iskreno humanistički intoniranih i iskazanih veoma jasno i skladno, ali i dovoljno uopšteno, tako da čitaocu (ili gledaocu) uvek ostaje dosta mogućnosti za različite pretpostavke, kako o samom razrešenju sveukupne situacije, tako i o karakterima zastupljenim u drami. Nema sumnje da dramom dominira lik Ifigenije. Pisac je upravo tim likom i najviše uspeo u poetskoj projekciji problema.“

²³ O Lukićevom pesničkom jeziku Zoran Gluščević piše (*Obnova drame u stihovima*, Književnost, br. 11–12, novembar–decembar, Beograd 1962, 549): „Drama Velimira Lukića pisana je u antičkom duhu i sa antičkom intonacijom, njene poetske figure odgovaraju klasičnom zahtevu uprošćene antičke lepote, ali se ponekad u tu smirenu jendostavnost izraza i slike umeša sasvim moderna inkantacija, dugodahni narativan stih, pročišćen, oslobođne svake nakinđurenosti i preterane retoričke govornosti, slika bistra i puna kao metalni predmet, sa modernom sonornošću i ritmom savremene lirike u

su čina, ali sve kao da se zbiva u jednoj sceni. Dramatska jezgrovitost i mnogoznačnost postignuta je poetskom moći da se kaže a da ostane tajna. I nad onim što se dešava ili što će se desiti stoji pitanje, jer pitanje je i u likovima ovog autentičnog i inspirativnog poetskog tkanja. Šta će učiniti pojedinac, kuda će krenuti događaj? A ako je na kraju pitanje, događaj traje i posle poslednje tačke.

GORDAN MARIČIĆ

VICTIM'S CHOICE AND REDEMPTION

(Euripides' *Iphigenia at Aulis* and *Petrified Sea* by Velimir Lukić)

Summary

The analysis of Iphigenia as a literary character speaks best of differences in interpretation of the same myth and different perception of world of the Greek and the Serbian poets. With sacrificing herself, Euripides' heroine wants to remind the warring factions (in the Peloponnesian War) of joint fight against barbarians and of old fame, before it is too late. Lukić's Iphigenia, however, despises war, hypocrisy, lie, fame and vanity, and meets her death disgusted, as only thus can she redeem her own life and save her dignity.

The paper tackles plays performed in the National Theater in Belgrade and in the National Theater in Niš in 1962, including information on all performers.

Velimir Lukić (1936–1997).

---

prozi...“ Nesumnjivo. Ali moram da ukažem i na još jednu osobinu vrsnog dramatika i odličnog pesnika. Nazvaću je *neglegentia poetica*. Stvaralačkim žarom ponesen, nizao je Lukić reči kao perle, zaboravljajući da je drama, poput ogrlice, zatvoren krug. Tako je reči bilo i previše, nisu one ponekad bile spretno i sretno izabrane. Evo primera. Kod mladog poete ženik je **monoton**, profil **čedan**, vene **cvetne**; more je **bezrazložno** a devojka **nebesna** i **ljubičasta**. Lukić voli grčku reč „mirijada“ i često je koristi u dramama: „mirijada nesreća“ (*Medeja*), „mirijada ubijenih“ (*Okamenjeno more*), „mirijada ognjeva“ (*I smrt dolazi na Lemno*), „mirijada nevolja i mirijada zala“ (*Tebanska kuga*). Najzad i anahronizam, ali ne samo to. U drami *I smrt dolazi na Lemno* Odisej kaže Neoptolemu: „...U ratu gineš od džilita...“ Turska reč „džilit“ označava „štap sa kvrgom na jednom kraju ili koplje bez šiljka koje konjanici bacaju i istoimenoj igri“ (*Rečnik srpskohrvatskog književnog jezika*, knjiga šesta, S – Š, Novi Sad 1976, 915). Pesnik ne odustaje ni u *Tebanskoj kugi*: „Na drumu tebanskom, nisi znao ko je / kada si džilit u prsa mu zario?“ U savršenom tkanju upadljivije su rđavo upletene niti.

Издавачи
ДРУШТВО ЗА АНТИЧКЕ СТУДИЈЕ СРБИЈЕ,
Београд
ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК,
Београд

За издаваче
Друштво за античке студије Србије
КСЕНИЈА МАРИЦКИ ГАЂАНСКИ,
председник
Јавно предузеће Службени гласник
СЛОБОДАН ГАВРИЛОВИЋ,
директор и главни и одговорни уредник

Лектура и коректура
Друштво за античке студије Србије

Резимеи на енглеском
АНА ВАСИЋ

УДК
НАДА НОВАКОВ

Припрема рукописа
ИВАН ГАЂАНСКИ

Графичко уређење и дизајн корица
МИЛАН МИЛЕТИЋ

Штампа
Јавно предузеће „Службени гласник“,
Београд

Тираж 700

ISBN 978-86-910129-3-9

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

930.85(37/38:497.11)(082)

АНТИЧКИ свет, европска и српска наука = [Ancient World, European and Serbian Scholarship] : зборник радова / [организатор] Друштво за античке студије Србије ; [Ксенија Марицки Гађански, главни уредник]. – Београд : Друштво за античке студије Србије : Службени гласник, 2009 (Београд : Гласник). – 432 стр. : илустр. ; 24 см. – (Научне публикације Друштва за античке студије Србије. Едиција Антика и савремени свет ; том 3 = Scientific Publications of the Serbian Society for Ancient Studies = Series Antiquity and Modern World ; vol. 3)

„’Антички свет, европска и српска наука’ је као међународни научни скуп... одржан у Сремској Митровици 26. и 27. септембра... и на Правном факултету у Београду 28. септембра 2008...” --> Уводна реч. – Радови на више језика. – Тираж 700. – Стр. 5: Уводна реч / Ксенија Марицки Гађански. – Напомене и библиографске референце уз текст. – Библиографија уз поједине радове. – Резимеи на више језика.

ISBN 978-86-910129-3-9 (SACC)

COBISS.SR-ID 167723276